

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 20 maj 1887, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen.

Under åberopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 6 April 1887, har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten, till statsutskottet öfverlemnad proposition (n:o 13) föreslagit Riksdagen att medgifva:

att, med undantag af dels kronoskären Limön, Rönmalen och Granskär i Gefleborgs län, dels de å Frösön i Jemtlands län belägna kronoegendomar, kronans samtliga i de norrländska länen belägna utarrenderade jordegendomar, hvilkas arrenden öfverstege tvåhundra kronor, men ej öfverstege femhundra kronor, och hvilkas bibehållande i sin helhet eller delvis å kronan icke af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallades, måtte, i den mån arrendekontraktet efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 bestämda vilkor;

att innan sådan egendom, efter skogsmarks fränskiljande, utbjödes till försäljning, den till försäljning afsedda delen skulle värderas i den ordning, som för arrendeuppskattningar vore stadgad, och att kostnaden för sådan värdering skulle få utgå af samma anslag som resekostnader vid domänförvaltningen;

samt att köpeskillingarne skulle få användas på enahanda sätt som vore bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lä-

genheter, hvilkas försäljning egde rum enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

I ofvannämnda statsrådsprotokoll af den 6 april innevarande år åberopas den utredning i förevarande ämne, som innefattas i statsrådsprotokollet för den 31 december nästlidet år. I sistberörda protokoll meddelas en sammanfattning af de beslut, hvilka af Kongl. Maj:t och Riksdagen allt sedan år 1874 fattats i fråga om försäljning af kronoegendomarne; hvarefter vidare anföres, att domänstyrelsen i en till Kongl. Maj:t den 30 januari 1885 ingifven skrivelse ånyo väckt fråga om försäljning af kronans samtliga utarrenderade jordegendomar i de norrländska länen och dervid erinrat, att dessa egendomar befundes spridda å en yta, som utgjorde omkring två tredjedelar af hela riket, hvilken omständighet medförde, att, i händelse egendomarne fortfarande komme att utarrenderas, kronans utgifter för arrendeuppskattningar, syner, besigtningar, skogseffekters utstämpling och utsyning m. m. måste uppgå till synnerligen höga belopp i förhållande till de arrenden, som kunde af egendomarne påräknas.

Enligt hvad domänstyrelsen upplyst, skulle ifrågavarande egendomars sammanlagda arrende utgöra 3,52 procent af taxeringsvärdet; och i den mån vid ny utarrendering af egendomarne skogsmarken blefve frånskild, hade domänstyrelsen antagit, att de nya arrendebeloppen skulle komma att betydligt understiga de nuvarande.

Utom de dryga förvaltningskostnaderna och de låga arrendeinkomsterna hade domänstyrelsen såsom skäl för den ifrågasatta försäljningen åberopat de svårigheter, som mött för egendomarnes utarrendering, och dervid anført, att de norrländska kronoegendomarne, åtminstone de i Jemtland belägna, befunde sig i allmänhet i vanvårdadt skick, med förfallna åbyggnader, hvilket för arrendatorerna medförde betydliga omkostnader för egendomarnes iståndsättande, innan någon inkomst af dem kunde påräknas. Och som arbetsprisen i de norrländska länen i synnerhet vid de tider, då skogsarbetena påginge, vore högt uppdrifna, vore det helt naturligt, att personer, som ej kunde köpa jord, hellre sökte sig en säker förtjenst i skogarne än de nedlade tid och penningar på ett arrende, af hvilket de åtminstone under de närmaste åren ej kunde vänta några säkra förmåner. Särskildt i Jemtland, hvarest största antalet af de norrländska domänerna vore beläget, hade svårighet mött för deras utarrendering, i det att derstädes inträffat, att flera arrendeauktioner efter hvarandra måst hållas, utan att något anbud afgifvits.

På grund af nu anförda omständigheter och då domänstyrelsen med hänsyn till det fördelaktiga resultat, som hittills, oaktadt rådande

tryckta konjunkturer för jordbruket, ernåtts vid försäljning af kronoegendomar uti de norrländska länen, icke hade anledning antaga att en dylik försäljning för framtiden skulle ställa sig mindre gynsam, hade domänstyrelsen hemställt, att samtliga uti de nämnda länen belägna, för kronans räkning utarrenderade jordegendomar med arrenden öfverstigande 200 kronor, och hvilkas bibehållande i sin helhet eller delvis åt kronan icke på grund af befintlig skogstillgång eller af annan särskild anledning påkallades, måtte, i den mån gällande arrendekontrakt efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, få å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 omförmälda vilkor.

Vidare har domänstyrelsen hemställt att, då skogsvärdet komme att stiga i den mån de enskildes skogar afverkades, samt det borde anses såsom en pligt för den nuvarande generationen att bibehålla och föröka kronans skogar, de genom försäljningen inflytande medel måtte användas till inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, samt att till ledning vid bedömande af köpeanbud å egendomar, hvilka efter skogens afskiljande skulle försäljas, särskild värdering måtte å egendomen företagas af sådana personer, som enligt gällande stadganden verkstälde arrendeuppskattningar, och att kostnaden därför måtte utgå af anslaget till resekostnader vid domänförvaltningen.

Öfver domänstyrelsens berörda framställning hade Kongl. Maj:t anbefalt sine befallningshafvande i Gefleborgs, Jemtland, Vesterbottens och Norrbottens län att afgifva utlåtanden; och hade Kongl. Maj:t tillika meddelat föreskrift derom, att de af de norrländska kronoegendomarne, som under den närmaste framtiden blifva arrendelediga, icke skulle utarrenderas för längre tid än till den 14 mars 1889.

Med hänvisande till den i sistnämnda statsrådsprotokoll intagna utredning dels angående resultatet af den försäljning af kronoegendomar, som på grund af kongl. brefven den 29 maj 1874 och den 6 juni 1879 egt rum i Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län, dels i fråga om afkastningen i förhållande till taxeringsvärdet af de i nämnda tre län jemte Gefleborgs län befintliga kronoegendomar, som lemna högre arrende än 200 kronor årligen, och dels beträffande kostnaden för den lokala domänförvaltningen i Norrland, får utskottet meddela, att, enligt hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet till samma protokoll vidare anfört, en orsak till det ogynsamma förhållandet mellan de norrländska kronoegendomarnes taxeringsvärde samt den arrendeinkomst, de lemnade, vore att söka deri, att till egendomarne hörde betydande skogsvidder, hvilka naturligtvis ökade taxeringsvärdet, men för att lemna nöjaktig afkomst borde ställas under skogsstatens omedel-

bara förvaltning. Sedan ett sådant afskiljande af skogsmarken skett, komme dock, såsom domänstyrelsen äfven anført, svårigheter ofta att möta för den återstående egendomens utarrenderande, synnerligast till nöjaktigt arrende, då deremot försäljningen af egendomar i de norrländska länen inbragt en köpesumma, som såväl i förhållande till taxeringsvärde som arrende varit att anse såsom förmånlig. De jemförelsevis betydande kostnaderna för förvaltningen af de norrländska kronoegendomarne drabbade naturligtvis egentligen de mindre egendomarne, hvilkas bibehållande i kronans ego således vore än mindre fördelaktigt. Vid öfvervägande häraf syntes det framstå såsom det ekonomiskt rigtiga förfaringssättet, att de norrländska kronoegendomarne efter skogsmarkens frånskiljande försålde, hvarvid dock borde undantagas ej mindre de egendomar, hvilkas bibehållande i kronans ego på grund af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallades, än äfven, då kronan framdeles kunde komma i behof af en eller annan kronoegendom i de norrländska länen, de mer betydande egendomarne, för hvilka förvaltningskostnaderna ej kunde uppgå till något i förhållande till arrendet afsevärdt belopp. I fråga åter om gränsen mellan de egendomar, som borde bibehållas, och de, som borde säljas, borde densamma lämpligen uppdragas så, att till de senare räknades de egendomar, hvilkas arrenden ej öfverstege 500 kronor. Genom att bestämma gränsen sålunda komme åtskilliga bland de egendomar, Kongl. Maj:ts befallningshafvande af särskilda anledningar ansett böra i kronans ego bibehållas, att blifva från försäljningen undantagna. Hvad åter anginge de öfriga egendomar, hvilkas bibehållande åt kronan af Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansetts särskildt önskvärdt, borde dessa vid beslut om försäljning uttryckligen undantagas.

Enligt en vid förevarande stadsrådsprotokoll af den 31 december 1886 fogad förteckning öfver de för statsverkets räkning i de norrländska länen utarrenderade egendomar med arrenden öfverstigande 200 kronor, uppgår antalet af de nu till försäljning ifrågasatta egendomar till

i Gefleborgs län	11
» Jemtlands »	17
» Vesterbottens län	7 och
» Norrbottens »	6

Summa 41.

Den tidrymd, under hvilken denna försäljning skulle komma att ega rum, kan, med ledning af de i samma förteckning meddelade uppgifter å den tid, då arrendet för ifrågavarande egendomar utgår, antagas komma att sträcka sig till år 1905; och synes alltså den föreslagna för-

säljningen icke i afsevärd mån komma att inverka å försäljningspriset för egendomar i nämnda län.

Utskottet, som ansett de för den ifrågasatta försäljningen åberopade skäl fullt giltiga, har alltså funnit sig böra biträda Kongl. Maj:ts förevarande framställning, hvarvid utskottet endast velat uttala den mening, att vid försäljningen af ifrågavarande egendomar annan skogsmark icke torde böra från försäljningen undantagas än den, hvilken på grund af areal och belägenhet befinnes med fördel kunna för kronan bibehållas.

Utskottet hemställer sålunda,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, må medgifva:

att, med undantag af dels kronoskären Limön, Rönmalen och Granskär i Gefleborgs län, dels de å Frösön i Jemtlands län belägna kronoegendomar, kronans samtliga i de norrländska länen belägna utarrenderade jordegendomar, hvilkas arrenden öfverstiga tvåhundra kronor, men ej öfverstiga femhundra kronor, och hvilkas bibehållande i sin helhet eller delvis åt kronan icke af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallas, må, i den mån arrendekontrakten efter uppsägning eller eljest närma sig sitt slut, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 bestämda vilkor;

att, innan sådan egendom, efter skogsmarks frånskiljande, utbjudes till försäljning, den till försäljning afsedda delen värderas i den ordning, som för arrendeu uppskattningar är stadgad, och att kostnaden för sådan värdering må få utgå af samma anslag som resekostnader vid domämförvaltningen; samt

att köpeskillingarne må få användas på enahanda sätt som är bestämdt i fråga om köpeskillingarne för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning eger rum enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

Stockholm den 20 maj 1887.

På Statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
